

SINIFTA "TEMBEL" OLARAK NİTELENEN ÇOCUKLAR

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Sınıfta, "tembel" olarak nitelenen çocuklar vardır. Bunlar, genellikle, derste öğrenilmesi gereken konuları, gereği gibi öğrenemezler. Sonunda da, bunun karşılığını "zayıf" not alarak öderler. Bu, üzerinde öğretmenin uzun uzun düşünmesi gereken bir sorundur. Öğretmenlerin, zaman zaman, "Senin çocuğun zeki, fakat "tembel" ya da "çalışmıyor" dedikleri olur. Bunlar, tembel çocukları tanımlayan birer anlatımdır. Bu durum karşısında bir öğretmen ne yapabilir? Ana baba, çocuğunun "çok çalışması" gerektiğini söylemesi yeterli midir? Bu gibi çocukları rehberlik servislerine göndermeden önce öğretmen ne yapabilir? Ya da rehberlik servisleri bu durum karşısında ne gibi davranışlarda bulunabilir? Burada öğretmenin ya da rehber öğretmenin yapacağı şeyleri "Sorun çözme" tekniği içinde ele almak gerekir. Yoksa, eğitimde bu gibi sorunlar karşısında "şu şu işler yapılır" gibi hazır bir reçete yoktur. Her kişinin sorunu ayrı ve her sorunun da değişik nedenleri ve değişik sonuçları, buna göre de değişik önlemleri vardır. İşte önce, herhalde, "tembel" in tanımından başlamak gerekir.

"Tembel" in tanımı ve çocuğun davranışları:

"Tembel" sözlüklerde, iş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan kimse olarak tanımlanmıştır. Buna göre, çocuk, çalışmıyorsa, bir iş görmekten çekiniyorsa, sıkıntılara girmek istemiyorsa ve bu durumunu bir alışkanlık haline getirmişse, o zaman, "tembel" olarak nitelenebilir. Bu, sorunun çözümünde ilk evredir. Daha sonra sorunun nedenleri üzerinde durulur.

Çocuğu "tembelce" davranışa geçirebilecek nedenler:

Çocuğu "tembelce" davranışa götüren nedenler çok çeşitli olabilir. Bunların ilk akla gelenlerin şunlar olabilir: 1. Bedensel bir güçlüğü ya da yetersizliği bulunmak, 2. Zihinsel bir yetersizliği ya da eksikliği bulunmak, 3. Duygusal ve toplumsal bir sıkıntısı ya da yetersizliği bulunmak, 4. Ekonomik ya da başka etkenlere bağlı nedenler. Bunlar; kısaca şöyle açıklanabilir:

Bedensel bir güçlüğü ya da yetersizliği bulunmak:

Bunlar da çok çeşitlidir. Baş ağrısı gibi genel sağlık sorunları dışında çocuğun bedeniyle ilgili olarak bazı güçlükleri ya da yetersizlikleri bulunabilir. Bunların en önemlileri, görme ve işitme duyusu ile ilgili olanlardır. Gözlerde miyopluk, hipermetropluk, şaşılık ve astigmatlık gibi bir bozukluğun olması, çocuğu tembelce davranışa götüren önemli etkenlerdir. Bu rahatsızlıkların verdiği sıkıntılar sonucu, çocuk, kendini işe ve çalışmaya veremeyebilir. İşitme organı olan kulak için de benzer rahatsızlıklar vardır. Ağır işitme de çocukta tembelliğe götürücü etkiler yapabilir. Aynı şey, burun, boğaz için de söylenebilir. Bu nedenle, bu organların iyi çalışıp çalışmadığının dikkatli bir tıbbi muayenesinin yapılması gerekli tedavi ve önlem alındıktan sonra, "tembellik" hali devam ediyorsa, o zaman zihinsel durumun incelenmesi gündeme gelir.

Zihinsel bir yetersizlik ya da eksiklik bulunmak:

Çocuğun zihinsel durumu, yani zekâsı, zekâ testleriyle ölçülür. Bizde ülkemiz çocuklarına uygun zekâ testleri pek yok ise de, başka ülkelerde yapılmış ve ülkemiz çocuklarına uyarlanmış bazı zekâ testleri vardır. Otis-Beta, A. Binet-Simon, L. Terman (Standford-Binet) testleri ile çocuk resimlerini yorumlayan Goodenaph testi

bunlardandır. Bu testlerle yapılacak incelemelerde, çocuk, ortalama bir düzeyin çok altında bulunuyorsa, o zaman, çocukta zihinsel yönden bir eksiklik ya da yetersizlik bulunduğu sonucuna varabiliriz. Çünkü, bu durumda çocuktan istenildiği ölçüde bir çaba ve başarı beklemek doğru olmaz. O zaman, ya da bununla birlikte, tembelliğin nedenini başka etkenlerde aramak gerekir. Bunlardan biri de, çocukta duygusal ya da toplumsal bir eksikliğin bulunup bulunmadığını araştırmaktır.

Duygusal ya da toplumsal bir eksiklik ya da yetersizlik bulunması:

Çocuğun bir iş yapması ya da çalışabilmesi, çaba harçayabilmesi için onun gerek kendi ve gerek çevresi ile bir sorunun bulunmaması ya da barışık olması gerekir. Çocuk, fizyolojik gereksinim ve rahatlık, başarılı ve üstün olma, sevmek ve başkaları tarafından beğenilmek, ruhsal güvenlik içinde bulunmak, yeni yaşantılar kazanmak ve değişikliklerden hoşlanmak... gibi duygusal gereksinimlerini karşılamış olmalıdır. Ayrıca, arkadaşları ile iyi geçinen, bunlarla olan ilişkilerinde nazik ve düşünceli olan, kötü durumlar karşısında kaldığı zaman duygularına kapılmayan, yiyecek ve eşyalarına karşı bencil (egoist) olmayan, bilgi ve girişkenlik gücü kuvvetli olan ve üzerine aldığı sorumlulukları yerine getiren kimseler, toplumsal bakımdan gelişmiş kimselerdir. Bu bakımlardan yeter derecede gelişmemiş olan kimseler kendilerini iş ve çalışmaya veremezler. Bunların kazandırılmasında da sorumluluk, daha çok ailededir. Çocuğun ana ve babası ile yakın akrabaları, bu bakımlardan çocuğa iyi alışkanlıklar kazandırmalıdır. Bunlar aile eğitiminin önemini belirtir.

Duygusal ve toplumsal yönden gelişmiş olan çocuklar, diğer etkenler elverişli olduğu takdirde, daha çok başarı gösterecekler ve "tembel" duruma düşmekten kurtulacaklardır.

Okul eğitimi aile eğitimi üzerine kurulur. Çocuğun toplumsallaşmasında, okulun da rolü vardır. Okulda da çocuk, gerek kendi arkadaşları ile, gerek okul yöneticisi ve diğer okul personeli ile de iyi ilişkiler içinde bulunması gerekir. Bunlarla olan herhangi bir çatışma, çocuğun çalışma ve başarısını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuğun toplumsal gelişmesi, bugün, "sosyogram" adlı bir teknikle doğrulukla saptanabilmek-

tedir. Bu teknikle bulunacak bulgular, öğretmene çocuğun sorunları hakkında bir hayli ipucu verebilir.¹

Bu yöntemlerle yapılacak bir incelemede çocuğu tembelleğe götürecek belirli bir etkenle karşılaşılmazsa, o zaman, eğitim psikolojisinde geçen çocuğun gelişim dönemleri ile ilgili ödevlerini yapıp yapmadığına bakılır. Bunlarda bir eksiklik ya da gerilik varsa, bunlar üzerine gidilir. Yoksa, asıl nedeni bulmak üzere, çocukla özel olarak konuşulur. Burada rehberlikle ilgili "görüşme yöntemi"nden yararlanır. Bu yolla çocuğu tembelleğe götüren etkenlere ulaşılmaya çalışılır. Hiçbir etkenle karşılaşılmazsa, o zaman

çocuğun psikanalitik yönden incelenmesi ve gerekli önlem alınması ya da iyileştirme yapılması için ruh sağlığı uzmanlarına gönderilir.

Bu yöntemlerden ve çalışmalardan sonra, çocuğu tembelleğe götüren nedenler ortaya çıkabilir. Bundan sonra, nedenine göre, gereken önlemler alınır. Bunda, aileye, okula ve ilgili uzmanlara düşen ödevler olabilir. Öğretmen olarak, bize düşen iş, rehberlik anlayışı içinde, çocuğun eğitimine yardım etmektir.

Burada olduğu gibi, çocuk eğitiminde öğretmene düşen iş, önyargılara kapılmadan, eğitim

sorununu, nesnel bir biçimde çözümlenmek, olası nedenlerine inmek, bunların her birini, ayrı ayrı incelemelerden geçirmek ve buna göre bir sonuca vararak, gereken önlemleri almaktır. Buna, bir "sorun çözme davranışı" ya da "bilimsel davranış" diyebiliriz. Bu, başka eğitim sorunları karşısında da böyle olmalıdır. Eğitimde, sorunlara, bir doktor duyarlığı ile yaklaşılmalıdır. Böyle bir yaklaşımdan sonra, çocuğa, durumun gerektirdiği biçimde bir davranış gösterilir. Bunu da öğretmenin "eğitim görüşü" belirler.

1 Binbaşıoğlu, Cavit. Eğitim Psikolojisi. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınları, 1995, s. 178. (Dokuzuncu Basım)

Sınıfta "tembel" olarak tanımlanan çocuklar için öğretmenin yapacağı şey "sorun çözme" tekniği ile yaklaşımdır. (Foto: Ö. Yılmaz Bilgin)